

Şark Ulemâsı

Editör / Prof. Dr. İbrahim BAZ

III. Cilt

Şark Uleması

İlahiyat Yayınları

1187

E-ISBN:

978-625-6640-06-1

Editör

Prof. Dr. İbrahim BAZ

Cilt Editörleri

Doç. Dr. Nurullah AGİTOĞLU

Doç. Dr. Ahmet ÖZDEMİR

Doç. Dr. Ruhullah ÖZ

Dr. Tayyip DURCEYLAN

Sekreteryâ

Arş. Gör. Muhammed ŞAHİN

Arş. Gör. Gülizar ARTUÇ

Kapak Fotoğrafi

Kırmızı Medrese/ Cizre

Yayınevi

İlahiyat

© Makgrup Medya Pro. Rek. Yay. A.Ş.

Fora İş Merkezi, 1354. Cadde No: 138/5,
06378 Ostim/Ankara

Tel: (0312) 439 01 69

www.ilahiyatyayin.com

editor@ilahiyatyayin.com

satis@ilahiyatyayin.com

www.instagram.com/ilahiyatyayin

Sertifika No: 44396

Yapım

Ajans Düş Pınarı

Birlik Mah. 465. Cad. No: 1/5 Çankaya/Ankara

Grafik Tasarım: Pınar Coşgun

bilgi@duspinari.com

www.duspinari.com

Baskı Yılı

1.Baskı: Aralık 2023

Baskı

Vadi Grafik - Sertifika No: 47479

İbrahim Sarımurat (1940-2016) Seyda- Van

Mahmut DÜNDAR*

1. Hayatı

Konya'dan ilk Van'a gelen ve ailesinin kendisine nisbet edilen dedelerinden Sarımurat, Van'da irşat faaliyetlerinde bulunduktan sonra oğlu Ahmet Sadık Van'da kadılık yapmıştır. Ahmet Sadık'tan sonra oğlu Mustafa ve sonrasında Mustafa'nın oğlu Hacı Mehmet Şerif aldıkları medrese eğitimi sonrası Van'da imam hatiplik yapmışlardır. Hacı Mehmet Şerif'in oğlu Ömer Azmi Efendi ise gördüğü okul eğitimlerinin yanında aldığı medrese eğitimiyle yaptığı birçok görev sonrası Van İl Müftülüğü görevinde bulunmuştur. Ömer Azmi Efendi'nin oğlu Molla Zeynel Abidin de eğitim gördüğü medreseden aldığı icazetnameyle Van'da imam hatiplik, vaizlik ve müftülük görevlerinde bulunmuştur. Böylece ilim ve irfanlarıyla Van'a olan hizmeti uzun bir geçmişe dayanan Sarımurat ailesine mensup Molla Zeynel Abidin'in oğlu Molla İbrahim Sarımurat, babasının tek oğlu ve ikinci çocuğu olarak resmi kayıtlara göre 11.05.1943 yılında Van'nın Özalp İlçesi Dağdeviren (Kolo) Köyü'nde dünyaya gelmiştir. Ancak resmi tarihin aksine asıl doğum tarihinin 1940 yılıdır. Küçük yazılmasının sebebi ise, babasının medrese tahsilini ara vermeden bitirdikten sonra aske-

* Doç. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, mahmutlardan@hotmail.com

re gitmesini istemesidir. Annesinin adı ise, halk arasında Safyete ve resmi kimlikte ise Safiye'dir. Aldığı medrese eğitimi sonrasında birçok hizmetlerde bulunan Molla İbrahim 08.06. 2016 tarihinde gittiği Ramazan umresinde Mekke'de vefat ederek buranın Cennetu'l-Mual-la Mezarlığı'nda defnedilmiştir.

Şeyh Fethullah el-Verkanisi'nin torunu Şeyh Halit'in kızı Suphiye Hanımla 1966-67 yılında evlenen Molla İbrahim'in Üzlifet, Zülfiye ve Sıddıka adlarında üç kız çocuğu; Muhammed Zübeyir ve Muhammed Sait adlarında iki erkek çocuğu bulunmaktadır. Kız çocuklarının ikisi evliyken biri de evlenmemektedir. Erkek çocuklarının ikisi de hem İlahiyat ve hem de medrese eğitimlerini almışlardır. Oğlu Muhammed Zübeyir Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı imam hatiplik, vaizlik yaptıktan sonra şimdilik hem resmi Kur'an Kursu öğreticiliğini yapmakta ve hem de medrese eğitimiyle uğraşmaktadır. Oğlu Muhammed Sait ise Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir okulda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenliği görevinde bulunmaktadır.

Doğduğu köyde yaklaşık 10 yaşına kadar babasından aldığı ilk medrese eğitimine babasının Van Merkez Ulu Camii vaizliğine atanmasıyla Van merkezde devam etmiştir. Burada 5 yıl daha (15 yaşına kadar) babasının yanında devam ettiği eğitimini tamamlamak üzere babası tarafından Bitlis'in Mutki İlçesine bağlı Koyunlu (Ohin) Köyü'ne gönderilmiştir. Buradaki medrese eğitimini buranın müderrislerinden Şeyh Mazhar, Şeyh Halit ve Şeyh Asım'dan almıştır. Ancak Yaklaşık yedi yıl sürdüğü ve büyük kısmını Şeyh Asım'dan aldığı buradaki medrese eğitimini 22 yaşında bitirmiştir. Şeyh Asım'dan aldığı ilmi icazeti neticesinde memleketi Van'a dönmüştür. İlk, orta ve lise diplomalarını okul dışı bitirme sınavlarına katılarak almıştır. Bu sırada girdiği müftülük sınavını da kazanan Molla İbrahim, babasının yanından ayrılmasına müsaade etmemesiyle müftülük görevine başlamamıştır.

Medrese eğitimini bitirir bitirmez askere gitmiş ve askerlik dönüşü belli bir süre fahri olarak imam hatiplik yaptıktan sonra kadrolu göreve geçmiştir. Çeşitli camilerde dini görev hizmetinde bulunduktan sonra kendi arzusuyla verdiği emeklilik dilekçesi neticesinde 23.02.1998 yılında emekliye ayrılmıştır. İmam hatiplik yaptığı sıralar-

da babasından devraldığı medresesinde müderrislik görevini de sürdürmüştür ve müderris derecesinde birçok talebe yetiştirmiştir. Aynı zamanda medresenin donanım, iâşe vb. birçok ihtiyaçlarını babadan deden kalma mülk gelirleriyle kendisi karşılamıştır. Bu arada aynı zamanda halkla bütünleşerek halkın dertleriyle ilgilenmiş, halkın dini, ahlaki ve sosyal terbiyesiyle de ilgilenmiştir. Çok iyi aldığı medrese eğitimiyle üst düzey öğrendiği Arapça ve Farsçanın yanında bildiği Türkçe ve Kürtçe dilleriyle de çeşitli yazılar ve şiirler yazmıştır.

2.Dini ve İlmi Şahsiyeti

Âlim ve dindar bir aileden gelen Molla İbrahim Sarımurat, küçüklüğünden itibaren ailesinden aldığı dini terbiyeyle dinini hep yaşayarak gereklerini yerine getirmiştir. Aynı zamanda yukarıda değindiğimiz üzere buluş çağına kadar bir medrese âlimi olan babasından medrese eğitimi alarak belli bir ilmi seviyeye ulaşmıştır. Daha sonra kalan medrese eğitimi büyük dedesi Şeyh Fethullah el-Verkanisi ailesinin yönettiği Ohin (Koyunlu) Medresesi'nde tamamlayarak ilmi icazetini almıştır. Geldiği ilmi seviyeyle geleneksel olarak medreselerde okutulan ve “on iki ilim” diye nitelendirilen“nahiv, sarf, lügat, Kur'an kıratı, tefsir, fıkıh-ferâiz, akaid-kelam, Bedî', mantık, münazara, istiare, usulu'l-fıkıh” ilimlerini özellikle Van'da yönettiği medresede okutmuştur ve ilgili ilimlerde talebeler yetiştirmiştir. Sıfırdan başlayan talebelerinin yanında kendilerini daha iyi geliştirmek için birçok imam hatip, öğretmen ve akademisyen talebeleri de bulunmuştur.

Hayatının sonuna kadar ilme, ilmi faaliyetlerine ve ilim ehline olan hizmeti hep devam etmiştir. Nitekim talebeleri yetiştirirken onlara ilmi faaliyetlerde bulunmalarının yanında ilmin gereğini yaşamlarında göstermeleri tavsiyelerinde bulunmuştur. Gerek yetiştirdiği talebeleri olsun veya hiç tanımadığı ilim ehli diğer insanlar olsun fark gözetmeksizin Allah rızası için herkesin yardımına koşmuştur, onlardan maddi ve manevi desteklerini esirgememiştir. Nitekim medrese eğitimlerini tamamlayıp önemli ilmi seviyeye geldikleri halde okul diplomaları olmadıkları için dini ve ilmi hizmetlerde bulunmak üzere göreve giremeyenlere hep yardımcı olmuştur. Onların diploma ve görev almalarına yardımcı olduğu gibi medreseler kurmalarına, ilgili

ihtiyaçlarının teminine de yardımcı olmuştur. Özellikle Van Merkez İmam Hatip Lisesi binasının yeniden yapılıp birtakım ihtiyaçlarının karşılanmasına öncülük etmiş ve gecesini gündüzüne katarak İHL binasının tamamlaması ile birçok ihtiyacının karşılanmasını sağlayabilmiştir. Çok sayıda cami ve medresenin yapımına öncülük ederek hizmete girmelerine vesile olmuştur. Nitekim aşağıda resimlerde belirtildiği üzere son zamanlarında bile bu anlamda evlerinin yanında çok katlı “Asımiye Kur’an Kursu” nun yapımına öncülük ettiği gibi Yukarı Norşin Camisi’nin altında bütün masraflarını bizzat kendisi karşılayarak bir kütüphane kurmuştur. Van İl Müftülüğü tarafından bu kütüphaneye “İbrahim Sarımurat Kütüphanesi” adı verilmiştir.

Dini yaşayış bakımından ihlas ve takvaya bağlı bir yaşam tarzını benimsemiştir. Her fırsatta dini sohbetlerde bulunmuştur. Özellikle farz ibadetlerinin yanında sünnet ibadetlerini de ihmal etmemiştir. Mümkün mertebede namazlarını cemaatle kılmıştır. Özellikle bu hususta “Mekke ve Medine’de“ Daha önceden kitap okuma ve ilimle uğraşmak nedeniyle bazen namazları geciktirdiysem de artık geciktirmeyeceğim, namazlarımı cemaatle kılacağıma, haklı olsam da kimseyle tartışmayacağıma” şeklinde taahhütlerde bulunduğunu ifade etmiştir. İbadetlerinin yanında giyim tarzı dâhil olmak üzere tüm sosyal yaşamını İslam’a göre şekillendirmeye çalışmıştır. Nitekim bir keresinde ağır hastalığı nedeniyle kendisine verilen iğneleri yapmak üzere zahmet edip hastaneye gitmemesi için kendisini tanıyan hastane personeli bir sağlık görevlisi hastaneden enjektör ve pamuk getirerek ona iğne yapmıştır. Ertesi gün tekrar iğne yapmaya gelen görevliye Molla İbrahim bir düzine pamuk ve bir düzine enjektör hazırlayıp hastaneye götürmek üzere kendisine teslim etmiştir. Bunun sebebini soran ve kendisini reddedemeyen sağlık görevlisine şu cevabı vermiştir: “Hastaneye hasta girişim olmadığından sigortamdan getirdiklerinin kesintisi olmamaktadır. Bu nedenle getirdiklerin dinen bana helal olmayacağından yerlerine bunları aldım ve götürmelerini istedim”.

Kulluk vazifelerini yerine getirmedeki noksanlıklarını affettirmek ve kul olarak aciziyetini belirtmek üzere hep tövbe, istiğfar ve duada bulunmuştur. Özellikle kutsal topraklara, Hz. Peygamber’e olan aşırı düşkünlüğü ve O’nun şefaatine olan arzusu doğrultusunda her za-

man “Ey Allah’ım Mekke veya Medine’de vefat etmeyi bana nasip et, Ya Resulellah bana şefa’at et” duasında bulunmuştur. Bunun gereğini içinde ve yaşamında gösterdiği gibi aşağıda belirtilen şiirlerle ifade ederek de göstermiştir. Nitekim ettiği dualar doğrultusunda yaptığı son Ramazan Umresinde Mekke’de vefat ederek Cennetü’l-Mualla’da defnedilmiştir.

Aşağıda belirtilen şiirleri yazarak Hz. Peygamberin şefa’atine başvurmuştur.

Molla İbrahim’in Şefa’at Talebi Şiiri

Ya Resulellah şefa’at eyle Allah aşkına
 Men garibem sen inayet eyle Allah aşkına
 Namuradem ber murad et Ya Resulellah medet
 Roz-ı mahşerde şefa’at eyle Allah aşkına
 Kalmışem günah içinde biçareu hem zelil
 Ömrüm hep isyanla geçti olmuşum zaru alil
 Senden başka yok ümidim lütfün ile ol delil
 Roz-ı mahşerde şefa’at eyle Allah aşkına
 Kâinatın serverisin âlemin hem rehberi
 İnsu cin peygamberisin enbiyalar mefhari
 Rahmeten lilaleminsin mevlanın hem dilberi
 Roz-ı mahşerde şefa’at eyle Allah aşkına
 Var edildi kâinat su yüzünün hürmetine
 İnsu cinnu hem melek daim gelir türbetine
 Sen şefiul müznubinsin hasseten ümmetine
 Roz-ı mahşerde şefa’at eyle Allah aşkına
 Vasfını nasıl edem ben aybu taksirim ile
 Vasfını kılmış Yüce Mevla güzel emri ile
 Kur’an’da inne’k teala huluken azim ile
 Roz-ı mahşerde şefa’at eyle Allah aşkına
 Sen reufu hem rahimsin Rabbinin emri ile

*Hem beşirsin hem nezirsin ettiği ferman ile
İbrahim biçare kalmış hep ona rahmet dile
Roz-ı mahşerde şefaate eyle Allah aşkına
Tez himmet et ey Resul çağır beni dergâhına
Yüzümüzü gözümüzü sürelim toprağına
Ateşi aşkınla yandır kurban olam zatına
Roz-ı mahşerde şefaate eyle Allah aşkına*

3. Ahlaki Yapısı

Yumuşak huylu birisi olarak hiçbir zaman kibirli olmamıştır, son anına kadar mütevazı kişiliğinde taviz vermemiştir. Kin ve nefretten uzak durmuştur, kendisine karşı yapılan husumet durumlarında bile birleştirici ve barışçıl bir yol izlemiştir. Dolayısıyla haklı olduğu durumlarda da darılan kişiye önce kendisi gidip olumsuzluğu gidermiştir. Her bir olumsuzluk anında sabırlı davranmıştır ve sabrı tavsiye etmiştir. Mümkün mertebe kimseye kızmamıştır. İstemeden kızdığı durumlarda mutlaka kızdığı kimselerin ayaklarına gidip özrünü ve affını dilemiştir. Hiçbir kimseyi incitmemeye gayret göstermiştir, şefkat ve merhametle insanlara yaklaşımda bulunmuştur.

Her kese karşı nezaketli davranmıştır. İnsanların incinmemeleri için gereken her türlü hassasiyeti gösterebilmiştir. Nitekim ders vermek üzere medreseye her gelişinde bile talebelerin uygunsuz vaziyette görülüp üzülmeleri için adeta haber verircesine daha uzaktayken öksürmeyi gelenek edinmiştir.

Her zaman hediyeleşmeye önem vermiştir. Ziyaret ettiği yere eli boş değil hediye ile gitmiştir. Nitekim vefat edeceği ve en son yaptığı umre gidişinde oğlu Zübeyir'e "20 kg bal ve bir o kadar da ceviz içi ve iki düzine de kalem al" demiştir. Bunun sebebini soran oğlu Zübeyir'e şu cevabı vermiştir: "Umredeyken bazen mescitte oturduğumuzda birileri yemek, birileri su ikramında bulunurken hediyeleşmede bulunur. Ben de hediyeleşme faaliyetinde bulunmak için bunu sizden istedim".

“Önce selam sonra kelam” hadisi şerifini düstur edinerek tanıdığı ve tanımadığı her kese selam vermiş ve yolunu bulana doğruları söylemiştir ve çeşitli öğütlerde bulunmuştur. Selamla karşılaşan kişilerden elini öpen her bir kimsenin elini o da öpmüştür. Bunun sebebini sorana mütevazılığın en ileri derecesini gösteren şu cevabı vermiştir: “El öpülmeye layık olmadığımından elimi öpenlerin bana hakları geçmemesi için ödeşme adına elimi öpenlerin elini öperim”.

Medrese tahsilini bitirip çok önemli bir ilmi seviyeye geldikten sonra hem annesinin ve hem de babasının dayısı olan ve Ohin Medresesi’nin “Alaiyye Medresesi” diye kendisine nisbetle anılan Şeyh Alaud-din kendisine şu ahlaki tavsiyelerde bulunmuştur:

- Yapacağın her şeyi Allah için yap.
- Sana Kötülük yapana iyilikle karşılık ver.
- Akrabalarını gözet. Onlar sıra-ı rahmi kesseler bile sen sıra-ı rahimde bulun.
- Her zaman halim ol.
- Her zaman cömert ol.

İşte İbrahim Sarımurat Hoca da her zaman bunun gereğini yerine getirmiştir. Nitekim kendisine kötülük yapan ve küs olan bir adama defalarca uğraması sonucu adama hatasını fark ettirmesi neticesinde adam kendisine yönelik şu ifadede bulunmuştur: “Sen eli değil belki ayağı öpülecek adamsın”. Misafir perverliğinin yanında yardımseverliği ve cömertliğiyle bilinmiştir. Akrobalarına hep düşkün olmuş ve her zaman yardımlarına koşmuştur. Nitekim Suriye’deki akrabalarına yardım ettiği bilinmektedir.

Hep fedakâr ve vefakâr tavrıyla bilinen Molla İbrahim hemen herkese karşı fedakârlığı olduğu gibi iyiliği gördüğü herkese karşı da fedakâr davranmıştır. Özellikle ilimlerinden istifade ettiği hocalarına son derece saygı göstermiş, onlardan gelen her sözü kendisine emir telaki etmiştir ve severek onların hizmetinde bulunmuştur. Onların başına gelen her olumsuzluğa çok üzölmüştür, hele ölümlerini kendilerine ve İslam dünyasına büyük kayıp telaki ederek içini ve derdini dökmek üzere ilgili mersiyeler yazmıştır. Başta 2011 yılında 92 yaşında vefat

eden hocası Şeyh Asım el-Ohini için yazdığı mersiye olmak üzere birçok mersiye yazmıştır.

4. Topluma Hizmetleri

Yüce Allah'ın İnsanların ihtiyacını giderenlerin ihtiyaçlarını gidereceğine dair hadisi şerifini esas alarak İlmi, dini, ahlakı ve sosyal faaliyetleriyle toplumla beraber olan Molla İbrahim, her zaman toplumun yardımına koşmuştur, toplumun huzur ve düzeni için hiçbir fedakârlıktan geri durmamıştır. Komşuluk ilişkilerinde son derece olumlu bir duruş sergilemiştir, her zaman komşularının yardımına koşmuş, sevinçli ve sıkıntılı anlarında yanlarında bulunmuştur. Hatta aşağıda gösterildiği gibi komşusunun hastalığında onu ziyaret etmekle yetinmemiştir, evinde yaptırıp götürdüğü yemeği hasta yatağındaki komşusuna kendi eliyle yedirebilecek kadar komşuluk ilişkisine ve yardımseverliğe önem vermiştir.

Sosyal yönü ağır basan Molla İbrahim, imkân ölçüsünde her ihtiyaç sahibinin yardımına koşmuştur. Özellikle fakir fukaraya yardım etmeyi kurtuluş reçetesi olarak gördüğünden yaptığı yardımlar nedeniyle fakir fukara babası olarak anılmıştır. Bu ihtiyaç sahibi yoksul kimseler olabildiği gibi, yetiştirdiği talebeleri de olabilmıştır. Ailesine karşı da son derece merhametli ve ilgili olduğundan başta ailesi ve talebeleri olmak üzere hemen hemen toplumun her kesiminin gönlünde taht kurmuştur. Hatır gönül insanı olarak bilinmiştir, kendisine muhtaç olanı ve yardımına başvuranı mümkün mertebe geri çevirmemiştir. Çok defa gidip geldiği her hac ve umre ziyaretlerinde gelen ziyaretçilere getirdiği hediyeleri ikramda bulunarak onlarla sevincini paylaşabilmiştir. İbadet esansında toplumla hasbihal edip manevi ve dini duyguların güçlenmesine yardımcı olabildiği gibi toplumun bilinçlenmesine, nişan, sünnet, düğün gibi sevinçlerin ve ölüm, kaza, hastalık gibi üzüntülerin paylaşmasına da yardımcı olmuştur. İnsanlar dertlerini ve sorunlarını anlatarak çözüm bulabilmek için kendisine gelebilmişlerdir. O da sadece Allah rızasını gözeterek kendisine intikal eden sorunlarla ilgilenirken yerine göre bu insanları üç defa evine davet edip toplumdaki husumet durumlarına müdahale ederek birleştirici ve barışçı bir yolla bu sorunları çözmeye çalışmıştır.

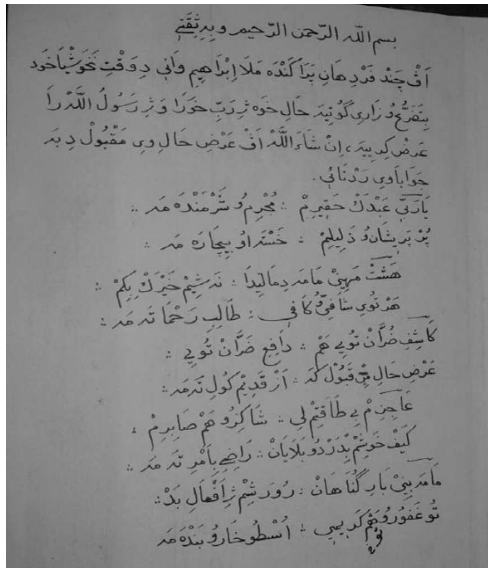
Özellikle işlediği amellerine ve haline ağlarken yaptığı aşağıdaki hizmetlerinden dolayı umutlu olduğunu ifade etmiştir.

- Medrese talebelerini çok sevdiğini ve onlar için elinden gelen her türlü hizmeti yürüttüğünü.
- Fakirleri çok sevdiğini ve elinden geldikçe onlara yardımda bulunduğunu.
- Kendisini kırmış olsalar da hiçbir kimseyle ilişkisini kesmediğini.

Kaynakça

- Bayram, Übeyt (2018). *Şark Alimlerinden İbrahim Sarımurat*. Sosyal Bilimler Enstitüsü: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Buhari, Muhammed b. İsmail (2007). *Sahihu'l-Buhari*. Kahire: Mektebetü'r-Rical.
- Nevevi, Muhyiddin (2013). *Riyazü's-Salihin Metni ve Çeviri*. 3 Cilt. Diyanet İşleri Başkanlığı.
- Olcar, Arafat (2016). *Şark Âlimlerinden Zeynel Abidin Sarımurat (Hayatı, Eserleri ve Dini Analizi)1898-1994*. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Sarımurat, İbrahim (2016). “Hz. Peygamber’in Şefaatin Dileyen Şiiri”. CD’den ses kaydı. 12.03.2021, Saat: 11:00.
- Sarımurat, İbrahim. “Molla İbrahim Sarımurat’ın Kütüphanesi”. 19.02.2021, Saat:13:00.
- Sarımurat, Zübeyir. “Zeynel Abidin Hocanın Erkek Torunu Vaiz Zübeyir Sarımurat ile Telefonla Yapılan Görüşme”. 09.03.2021, Saat: 19:30.
- Sarımurat, Zübeyir. “Zeynel Abidin Hocanın Erkek Torunu Vaiz Zübeyir Sarımurat ile Telefonla Yapılan Görüşme”. 05.03.2021, 10:30.

Ekler

Ek:3 Molla İbrahim Sarımurat'ın Tövbe ve İstighfarda Bulunduğu Şiiri